

Mågen

Anton Tjekhov

ODENSE TEATER

Udarbejdet af:

Børge Lindschouw
Peter Krogh-Sørensen

Arbejdsudvalget 2005

S
K
O
L
E
M
A
T
E
R
I
A
L
E

Mågen

Af Anton Tjekhov

Indhold

1. Medvirkende	3
2. Stykket	4
Om stykket: Kærlighed, komik og katastrofe	4
Censuren og "Mågen"	4
Personerne	5
Interview med instruktøren Christoffer Berdal	5
3. Om Anton Tjekhov	7
4. Om tiden	9
Litteratur	10
Vladimir Lenin	11
Politik og historie	12
5. Arbejdsspørgsmål	12
6. Anton Tjekhavs skuespil	13
7. Litteratur - kilder	13
8. Internetadresser	14
9. Uddrag fra manuskriptet	15

Mågen

Anton Tjekhov

1. Medvirkende

Inge-Sofie Skovbo

Irina Arkadina
enke efter Trépljev

Githe Lehmann

Políne Andréjevna
hans hustru

Mikkel Bay Mortensen

Konstantin Tréplev
hendes søn

Jeanette Lindbæk Larsen

Másja
deres datter

Henning Olesen

Pjotr Nikolájevítj Sôrin
hendes bror

Bue Wandahl

Boris Trigórin
forfatter

Kristine Nørgaard

Nina Mikhájlovna Zarétjnaja

Ole Møllegaard

Jevgénij Dorn
læge

Lars Lønnerup

Iljá Sjamrájev
Sorins forvalter

Jens Gotthelf

Semjón Medvedénko
lærer

Oversættelse: Kjeld Bjørnager

Iscenesættelse: Christoffer Berdal

Scenografi: Thomas Bjørnager

Samarbejdsproduktion mellem Aarhus Teater, Aalborg Teater og Odense Teater

Spilleperiode: Odense Teater - Store Scene - 30. september - 12. oktober 2005

Mandag - fredag kl. 19.30 - lørdag kl. 16.00

2. Stykket

Om stykket: Kærlighed, komik og katastrofe

I den russiske sommernat er luften tung af lidenskab og spænding. Den unge, håbefulde forfatter, Konstantin, inviterer til en opførelse af sin nyskrevne enakter med målet for sine længsler, Nina, i hovedrollen. Blandt publikum er hans egocentriske skuespiller-mor og hendes yngre, succesfulde, forfatterelsker.

Konstantins skuespil bliver ikke modtaget i den ånd, han havde tænkt sig, og sommernattens frustrationer sætter skred i følelser, der generelt forfejler sit mål. For Konstantin og Nina er ikke de eneste, der lider af kærlighed, som ikke er gengældt, og som sukker over drømme, der ikke opfyldes.

"Mågen" er et af de skuespil, der har lagt grunden til Tjekhovs ry som en dramatiker i særklasse. Han mestrer kunsten at drage sit publikum ind i et særligt univers, der involverer os i personernes følelsesmæssige erfaringer, mens de søger efter en mening med livet.

Med produktionen af dette mesterværk af Tjekhov indgår Odense Teater et spændende samarbejde med Aarhus Teater og Aalborg Teater. De tre teatre er gået sammen om at skabe en tidssvarende version af et af Tjekhovs bedste og mest komiske skuespil, som derefter kommer til at spille i de tre byer samt på Det Kongelige Teater. Fra d. 30. september frem til d. 12. oktober på Odense Teater – Store scene.

Fra Odense Teater medvirker Mikkel Bay Mortensen, Githa Lehrmann, Ole Møllegaard og Lars Lønnerup.

Censuren og "Mågen"

Mågen, komedie i fire akter (*Chayka, Komediya v chetyryokh deystviyakh*) blev opført første gang i St. Petersborg på Alexandrine Teatret den 17. oktober 1896.

Året før i 1895 var "Mågen" færdigskrevet. I løbet af foråret 1896 afleverede Tjekhov stykket til censuren, der skulle sikre staten mod revolutionære tendenser samt være vogter af moralen. Det var det sidste punkt, som censuren fandt anledning til at skride ind overfor. En ven, som følger sagen ved censuren skriver til Tjekhov: "Der har været en mindre historie med din "Mågen". ... Din unge dekadent forholder sig ligegyldigt til moderens kærlighedsaffærer, hvilket ikke er tilladt ifølge censurens kodeks." Censuren skrev direkte til Tjekhov: "Det drejer sig ikke om, at skuespillerinden og forfatteren lever sammen, men om at sønnen og broderen har et afslappet syn på dette forhold."

Selv med censurens ændringer fik Tjekhov kun lov til at opføre "Mågen" i de store byer på de store scener. At censuren fungerede temmelig tilfældigt fremgår af, at stykket godt måtte udgives på tryk i den oprindelige ucensurerede form.

Om "Mågen" skrev Tjehov selv: "Jeg er i gang med et skuespil, som jeg sikkert også kommer til at gøre færdigt, tidligst i slutningen af november. Jeg skriver det ikke uden fornøjelse, selvom jeg er frygtelig troløs over for de gældende regler for dramatik. En komedie, tre kvindelige og seks mandlige roller, fire akter, et landskab (udsigt over en sø), masser af litterær snak, kun lidt handling, tonsvis af kærlighed."

Personerne

Stykket foregår på den syge Sorins gods under Arkadinas sommerophold. Konstantin drømmer om at blive forfatter og forny teatret. Han er forelsket i Nina, som drømmer om at blive skuespiller. Hun forelsker sig i den berømte forfatter Trigorín, som er Arkadinas elsker. Hun elsker Trigorín, der dog føler sig momentvis draget af Nina. Nina bliver senere gravid med ham og føder et barn, som dør. Tilsvarende trekantsforhold ses hos tjenestefolkene.

Konstantin søger i teatret en frigørelse fra konventionerne. Han føler sig utilstrækkelig og miskendt.

Trigorín har en klar bevidsthed om sin egen begrænsning. Han vil hellere fiske end skrive.

Arkadina er selvoptaget og forfængelig. Hun lever for teatret.

Nina længes mod teatret som en "måge". Ninas afsluttende monolog viser Tjehovs dobbelthed. På den ene side ser livet ud til at være en lidelse, på den anden side skabes håbet igen og igen.

Interview med instruktøren Christoffer Berdal

Anthon Tjehov er rigtig god til at beskrive hvor latterlige, irrationelle og fuldstændig desperante, vi mennesker kan være i vores kamp for at nå hinanden og finde en mening med tilværelsen. Hans dramatik er morsom på den måde, at der er noget meget komisk over os mennesker, når vi har ondt af os selv. "Sådan beskriver instruktøren Christoffer Berdal en del af sin fascination for den russiske forfatter som for 110 år siden skrev stykket "Mågen", hvori han beskrev nogle menneskeskæbner, som har meget til fælles med mennesker af i dag.

Hvorfor er "Mågen" interessant i dag?

"Tjehov skrev i en tid, der ligesom vores samtid også er det, var præget af store omvæltninger. Han viser, hvordan stor samfundsturbulens får mennesker til at lukke af og lukke sig inde i en verden, de kender og kan overskue. Det er meget aktuelt i forhold til i dag. Vi har valgt at flytte stykket frem til nutiden, fordi vi synes, det indlysende også handler om os. Der er nogle diskussioner om kunsten og meningen med livet, som kunne være taget ud af aviserne i dag. På en måde kommer det til at give meget mere mening, når man lader det foregå i noget, der ligner nutiden. Det er vigtigt, at teater ikke bliver museum. Vi vil gerne væk fra det billede af Tjehovs dramatik, som skuespil, hvor personerne går rundt i "hørtøj" med en petroleumslampe i hånden, mens tårerne triller ned ad kinderne på dem.

Den måde at spille Tjekhov på, synes jeg ikke yder ham retfærdighed. Han var i virkeligheden en meget moderne tænker og har været forud for sin tid med sine skuespil og personskildringer.”

Tjekhov beskrev selv sine skuespil som komedier, men de er ofte blevet spillet med vægt på det tragiske, hvordan opfatter du hans komik?

”De karakterer, Tjekhov har skabt, kæmper på liv og død for at finde en eller anden mening med livet, men selvmedlidenheden er ikke til stede hos dem. Det er netop noget af det, som jeg synes er vigtigt ved hans dramatik. Hans personer giver ikke slip på deres livsprojekter med deres gode vilje, uanset hvor håbløse de måtte være. Der er noget meget morsomt over os mennesker, når vi har det allerværst. Men det aspekt har man tit valgt ikke at dyrke i iscenesættelser af Tjekhov, fordi karaktererne appellerer så meget til medfølelse, at det har følt forkert at udlevere det sjove ved situationen. Det er måske derfor, man nogle gange kan komme til at iscenesætte hans stykker lidt for alvorligt efter min mening.”

”I ”Mågen” møder vi nogle mennesker, der er så fyldte af deres egen tragedie, at de slet ikke ser hinanden. De kan stå og skriges hinanden ind i hovedet uden at høre andet end sig selv. På den måde udvikler der sig en situationskomik, fordi den slags samvær skaber nogle meget groteske situationer. Jeg synes, det er meget vigtigt at finde det groteske i situationerne og få øje på det følelsesmæssige skråplan, personerne er ude på. Det gør stykket tragisk og meget morsomt på samme tid.”

Hvordan er din version af ”Mågen”?

”Scenografen Thomas Bjørnager og jeg har valgt at læse stykket fra en ung vinkel. Vi møder en ung forfatter, Konstantin, og en ung skuespillerinde, Nina, som desperat kæmper for at finde en mening med livet og med kunsten. De er fyldte med drømme og forhåbninger om, hvordan de vil lave verden om og bruge deres kunst. Over for dem står en ældre generation, som sidder på magten. Konstantins mor er skuespillerinde, og hendes elsker er en anerkendt forfatter. På den måde handler ”Mågen” om kampen for at finde sit ståsted, og om hvor svært det kan være at finde en plads i tilværelsen. Det er også de unges konflikt i dag. På den ene side har vi en masse muligheder, men det kan være svært at finde ud af, hvad det er, man lige præcis vil og er god til – fordi vi lærer, at vi dybest set kan det hele.”

Inge Sofie Skovbo og Bue Wandahl

3. Om Anton Tjekhov

* 29. januar 1860 i Taganrog, Sydrusland
† 15. juli 1904 i Badenweiler, Tyskland
(Efter gregoriansk kalender)

Russisk forfatter. Har hovedsageligt skrevet skuespil og noveller. På trods af at Tjekhov var tæt knyttet til Moskvas litterære miljø, kom han til at bo på landet en stor del af sit liv. I 1899 slog han sig ned i Jalta på Krim. Mens han boede her, blev hans berømte dramaer opført i Moskva.

Anton Pavlovitj Tjekhov

Han blev født året før livegenskabets ophævelse og døde året før den første, mislykkede russiske revolution. Hans liv og arbejde kom til at udfolde sig imellem disse to vigtige historiske begivenheder, på tærsklen til vort århundrede. Det er en tid, der både er beskrevet som undergangens og optimismens periode.

Som Tjekhov træder frem i sit forfatterskab og i sine breve og notater, virker han som en nøgtern, fordomsfri mand med en klar bevidsthed om den tid, han lever i, og hvor han selv er kommet fra. Hans far havde været livegen og var i 1841 blevet købt fri. Selv kom Tjekhov til at leve som en intellektuel i en borgerlig kultur i sin dobbelte egenskab af forfatter og læge. Han trivedes i den - og vidste, at dens dage var talte. Og fordi han selv var blevet en del af denne kultur, kunne han skildre den med humor, ømhed og overbærenhed.

Tjekhov skitserer i et brev sin egen historie. Det er skrevet, da han var 29 år gammel: *Skriv en historie om en ung mand, søn af en livegen, butiksmedhjælper, kordegn, skoleelev og student. Opdraget til at vise respekt for standspersoner, kysse præstens hånd og dyrke andres ideer - en ung mand som måtte takke for hvert stykke brød, som tit fik prygl, måtte gå til skolen i dårlige sko, kom i slagsmål, mishandlede dyr, var glad for et måltid mad hos sine velhavende slægtninge, som hyklede for Gud og mennesker uden grund - bare ud fra en følelse af sin egen ubetydelighed. Skriv om hvordan denne unge mand presser slaven ud af sig dråbe for dråbe, og hvordan han en dag vågner op og føler, at han ikke længere har slaveblod i sine årer, men ægte menneskeblod...*

Tjekhofs bedstefar var livegen og sparede sammen til at købe sig selv og sine tre sønner fri - for 300 rubler pr. næse - da Tjekhofs far var 16 år. Denne fik sin egen købmandsbutik i havnebyen Taranrog ved Sortehavet. Her voksede Tjekhov op med fire brødre og en lillesøster, Masja, der kom til at spille en vigtig rolle i hans liv.

Da Tjekhov var 16 år, måtte faderen opgive købmandsbutikken og rejse til Moskva sammen med moderen og tre af børnene. Tjekhov blev alene tilbage for at gøre sin skolegang færdig. Han klarede sig selv på egen hånd i tre år. Efter studentereksamen sluttede han sig til familien i Moskva medbringende et stipendium til supplerung af den fælles økonomi. Han begyndte at studere medicin og overtog lidt efter lidt den forsørgerrolle, som faderen opgav sammen med sin selvstændige virksomhed. Meget tyder på, at den unge Tjekhov

har været et slags anker i familien - også som opdrager af sine søskende, især den ældre bror Nikolaj, smertensbarnet med den store maler-begavelse og en tilsvarende tørst.

Olga Knipper

I foråret 1897 skriver Tjekhov: *"Lægerne har besluttet, at der er en tuberkulose på færde i mine lungespidsner, og de foreskriver en ændring i min levevis... De siger, at jeg skal bo på landet....Bortset fra lungerne fejler jeg ikke noget. Indtil nu har jeg kun drukket så meget, som jeg mente var godt for mig. Det viser sig nu, at jeg godt kunne have drukket mere. - Det er en skam!"*

Tjekhov tog på rekreation et halvt år ved den franske Riviera. Derefter bosatte han sig i Jalta på Krim i det sydlige Rusland, hvor klimaet er mildt.

Trods Tjekhovs svære sygdom, mistede han aldrig humøret og livsglæden.

I 1899 genså han skuespilleren Olga Knipper som Irina i "Mågen" på Kunstnerteatret i Moskva.

Det næste stykke, der blev opført i Moskva, hvor Olga Knipper var med, var Onkel Vanja. Da Tjekhov ikke kunne være i Moskva, rejste hele ensemblet i stedet til det sydlige Rusland, hvor man i 2 uger gæstespillede i byen Sevastopol. Alle, der var med, beretter, at disse dage måske var de lykkeligste i Tjekhovs liv. Fra morgen til aften var der fyldt med mennesker i hans hus. Her mødtes skuespillere og kendte russiske forfattere. Denne begivenhed var stærkt stimulerende på Tjekhovs arbejdsiver.

25. maj 1901 gifter Tjekhov sig med Olga Knipper. Det foregår i al hemmelighed i Moskva. Tjekhov skriver til Olga Knipper: *"Jeg ved ikke hvorfor, men jeg er forskrækkelig ræd for bryllup og gratulation og champagne, som man skal holde i hånden samtidig med, at man skal smile"*.

Frierier og bryllupsfester havde jo også altid forekommet Tjekhov for komiske optakter til at træde ind i hverdagslivets store banalitet, som ægteskabet udgør for de fleste.

De sidste år

*Se på jer selv, hvor dårligt og kedeligt I lever!...
Hovedsagen er, at folk indser det, og når de har
indset det, er jeg sikker på, at de vil sørge for at få
et andet og bedre liv.*

Tjekhov, 1902

29. jan. 1904 på Tjekhovs fødselsdag havde "Kirsebærhaven" premiere i Moskva. Tjekhov havde af lægerne fået lov at tilbringe vinteren i Moskva.

Hans kone, Olga Knipper fortæller: *"Nu stod han modstræbende på sit teater efter premieren, hærgnet af sygdom, og skulle fejres af mennesker, der elskede og beundrede ham. Alvorligt hørte han på talerne til hans ære (...)*

Hans ansigt lyste op i et hurtigt blidt smil (...) Han havde hørt noget, der morede ham, og som han ville huske og senere vende tilbage til."

Et halvt år efter rejste Tjekhov og Olga Knipper til et kursted i Tyskland.

Tjekhov var meget afkræftet af tuberkulose.

Olga Knipper fortæller videre om den sidste aften, hvor Tjekhov fortalte en lang historie om et selskab af udenlandske turister, der glæder sig til en dejlig middag, indtil det viser sig, at kokken er stukket af. *Han beskrev, hvordan hver enkelt af de forkælede gæster reagerede på chokket, og vi lo befriet efter de sidste dages ængstelse. Jeg kunne ikke forestille mig, at jeg få timer senere skulle stå ved siden af hans døde krop (...)* Tidligt på natten vågnede han og bad for første gang i sit liv om at få sendt bud efter en læge. Hans puls var meget svag... Så fik han ordineret champagne af lægen, satte sig op i sengen, og sagde med høj klar stemme: - "Ich sterbe". Han kunne ikke ret meget tysk. Så vendte han sig om mod mig med sit dejlige smil: "Det er længe siden jeg har drukket champagne". Han tømte roligt glasset, lagde sig stille ned på venstre side, og lidt efter var han død (...) Lægen gik, og i den stille varme nat sprang proppen pludselig af den halvtømte champagneflaske med et frygteligt knald.

4. Om tiden

Eksempler på personer, der levede i Rusland på samme tid som Tjekhov (1860 – 1904)

Musik

Sergey Rachmaninov (1873 - 1943)

Igor Fjodorovitj Stravinskij, (1882 -1971)

Litteratur

Fyodor Dostojevski (1821 - 1881)

Nikolai Semenovich Leskov (1831 -1895)

Lev Tolstoj (1828 - 1910)

Malerkunst

Isaak Levitan (1860-1900)

Mikhail Nesterov (1862-1942)

Videnskab

1869 Dmitrij Mendelejev opstiller grundstoffernes periodiske system.

1898 Konstantin Tsiolkovskij skitserer princippet for raketter drevet af flydende brændstof.

Litteratur

Russisk modernisme i fra perioden 1890 - 1917

Af Else-Marie Vig

I *Den russiske litteraturs Historie 1880-tallet Symbolismen* af Ad. Stender-Petersen lægges der i denne periode vægt på Modernismens indtog i Rusland. De yngre forfattere brød med gamle traditioner og forfattere som eksempelvis Aleksandr Pusjkin, Fjodor Dostojevskij og Lev Tolstoj. Allerede i 1860'erne defineredes Modernismen af blandt andre Charles Baudelaire i Frankrig, og i Danmark talte Georg Brandes om *det moderne genembrud* i 1870.

Modernismen, hvor kravet om fornyelse og litterære forandringer dukkede op, kom altså relativt sent til Rusland, nemlig omkring 1889, hvor litteraturkritikeren V. E. Grabar for første gang brugte udtrykket "dekadent" om den nye kunst i den russiske presse. En anden litteraturkritiker og forfatter, Nikolaj Minskij, gjorde specielt oprør mod det gamle. Han havde allerede i 1879 udgivet *Hvide nætter*, (*Belyje notji*), hvori de dekadente toner klang. I 1890 udgav han de russiske dekadentes første programskrift *I samvittighedens lys*, (*Pri svete sovesti*).

I 1893 offentliggjorde digteren Dmitrij Merezjkovskij de russiske modernisters manifest *Om årsagerne til den moderne russiske litteraturs forfald og dens nye strømninger* (*O pritjinakh upadka i o novykhj tetjenijakh sovremennoj russkoj literatury*). Merezjkovskij var Petersborg-forfatter og tilknyttet "Mir Isskustva" - et tidsskrift, hvortil en bred gruppe af kunstnere, skribenter og litteraturkritikere var knyttet.

Den russiske modernisme er kendetegnet ved de enkelte forfatters ofte meget forskellige, men altid dristigt eksperimenterende udtryksformer, hvilket kom til at stå i skærende kontrast til de tidligere forfatters udtryksformer. De "unge" brød med de "gamles" rationalisme, med naturvidenskaberne og med alt, der var repræsenteret ved forstand. De dyrkede patio frem for ratio; følelserne frem for fornuften; den højere verden frem for den materielle; og de satte fokus på den åndelige dimension, intuitionen og deres drømme.

Særligt karakteristisk for perioden 1890-1917 var, at det på stort set alle områder var en omvæltningernes tid: Marxismen var i fremmarch, revolutionerne bølgede, krige blev kæmpet, der var oprør og opgør på alle niveauer. Også indenfor kunsten var aktiviteten og entusiasmen stor. Nye former, symboler og udtryk blev anvendt indenfor litteraturen, malerkunsten og musikken.

Af de mest fremtrædende forfattere skal nævnes Anna Akhmatova, Dmitrij Merezjkovskij, Osip Mandelsjtam, Boris Pasternak, Vladimir Majakovskij, Velimir Khlebnikov, Andrej Belyj, Aleksandr Blok, David Burljuk, Ivan Bunin, Fjodor Sologub, Aleksej Krutjonykh, Igor Severjanin, Sergej Jesenin, Vladimir Korolenko, Anton Tjekhov, Maksim Gorkij og Jevgenij Zamjatin.

www.russisklitteratur.dk

Vladimir Lenin

Vor bevægelses mest nødvendige opgaver

af Vladimir Lenin, 1900

(tekstuddrag)

Kilde Marxistisk Internet Arkiv: Dansk afdeling– noterne kan findes på internettet

<http://www.marxists.org/dansk/lenin/1900/12/opgaver.htm>

Skrevet i første halvdel af november 1900, trykt i Iskra [1] nr. 1 i december 1900.

Oversat til dansk af Gelius Lund

Fra Lenin: Udvalgte værker, bind 2, s. 13-18, Forlaget Tiden, København 1979.

Det russiske socialdemokrati har allerede gentagne gange erklæret, at et russisk arbejderpartis nærmeste politiske opgave må være at styrte selvherskerdømmet og vinde politisk frihed. Dette erklærede for mere end 15 år siden repræsentanter for det russiske socialdemokrati, medlemmerne af gruppen Arbejdets Befrielse [2], dette erklærede for toethalvt år siden også de repræsentanter for russiske socialdemokratiske organisationer, som i foråret 1898 oprettede Ruslands Socialdemokratiske Arbejderparti. Men trods disse gentagne erklæringer optræder spørgsmålet om socialdemokratiets politiske opgaver i Rusland nu atter på dagsordenen. Mange repræsentanter for vor bevægelse giver udtryk for tvivl om rigtigheden af den anførte afgørelse af spørgsmålet. De siger, at først og fremmest kommer det an på økonomisk kamp, de skyder proletariatets politiske opgaver i baggrunden, indsnævrer og begrænser disse opgaver og erklærer tilmed, at talen om at danne et selvstændigt arbejderparti i Rusland simpelt hen er at efterplapre andre, at arbejderne kun skal føre økonomisk kamp og overlade politik til de intellektuelle sammen med de liberale. Denne seneste forkyndelse af den ny trosbekendelse (det famøse Credo [3]) går allerede direkte ud på at erklære det russiske proletariat umyndigt og fuldkommen fornægte det socialdemokratiske program. Og Rabotjaja Mysl (Arbejdertanken [4]) har (specielt i Særtillæg) faktisk udtalt sig i samme retning. Det russiske socialdemokrati oplever en periode med svingninger, en periode med tvivl, der går så vidt som til selvopgivelse. På den ene side isolerer man arbejderbevægelsen fra socialismen, man hjælper nok arbejderne med at føre økonomisk kamp, men klarlægger slet ikke eller kun utilstrækkeligt, hvad der er den samlede bevægelses socialistiske mål og politiske opgaver. På den anden side isolerer man socialismen fra arbejderbevægelsen, russiske socialister begynder på ny at snakke mere og mere om, at de intellektuelle skal føre kampen mod regeringen udelukkende med egne kræfter, idet arbejderne begrænser sig til blot at føre den økonomiske kamp.

Politik og historie

Efter at have været under mongolsk herredømme, blev Rusland atter frit i 1480. Herefter begyndte den russiske storhedstid, hvor først Ivan den Grusomme og senere Peter den Store udbredte det russiske imperium. Vestlige ideer spredte sig til Rusland i det 19. og 20. århundrede, men opnåede ikke politisk støtte. Efter Første Verdenskrig brød Zardømmet sammen, og den russiske revolution i 1917 endte med et kommunistisk kup anført af Vladimir Lenin. Lenin styrede landet indtil sin død i 1924 hvor Josef Stalin overtog magten indtil 1953. hvor han døde. Sovjetunionens ledere blev nu i rækkefølge: Nikita Khrusjtjov, Leonid Brezjnevs og Aleksej Kosygin. 1985 blev Mikhail Gorbatsjov leder. Fra 1991-99 var Boris Jeltsin præsident og siden 1999 har Vladimir Putin været præsident.

5. Arbejdsspørgsmål

Til litteratur

- Hvad er det, der kendetegner den litterære retning, der dukker op i Rusland sent i 1800 tallet?

Til Vladimir Lenin (tekstuddrag)

- Lenin er samtidig med Tjekhov og hans tekst er skrevet 4 år før Tjekhovs død. Hvad er det for en tid Lenin beskriver?

Til manuskriptet

- Hvilke tanker har Nina om berømte mennesker?
- Hvad tror du gør, at hun forestiller sig berømte mennesker som anderledes?
- Hvad eller hvem er mågen et symbol på?
- Hvordan føles det ifølge Trigorin at være berømt?
- Hvad er det for følelser, der fik Trepljov til at reagere så voldsomt, at han rev alt, hvad han fik fra Nina i stykker?
- Hvorfor kan Trepljov ikke bare være glad for, at han er blevet forfatter og berømt "er blevet trukket ind i malstrømmen ..."?

6. Anton Tjekhovs skuespil

Skuespil udgivet på dansk:

"**Kirsebærhaven**": skuespil i fire handlinger" (1904)
Gyldendal, 1922

"Fire dramaer" ("**Mågen**; **Onkel Vanja**; **Tre søstre**; **Kirsebærhaven**) Tiden: 1953
Hasselbalchs Klassikere, 516, ny udg. : 1962 * "De store skuespil", Vindrose, 1984

"Fire sketches; **Levende kronologi**; **Uroligheder**; **En forbryder**; **Et uheld**", 19 sider
Dansk Amatør Teater Samvirke, 1969

"**Et frieri** ": skæmt i en akt", 17 sider Dansk Amatør Teater Samvirke, 1970

"**Mågen**" (1928) Dansk lærerforening/Gyldendal: 1970 * novelle i "Det moderne teater",
ved Bjørn Moe
"Mågen: komedie i fire akter" ("Tjajka"), 80 sider Nyt Nordisk Forlag (Sceniske tekster til
undervisningsbrug, 4), 1971

"**Bjørnen**: lystspil", 23 sider
Dramatisk Bibliotek, 1971

"**Jubilæet**: farce i en akt", 15 sider
Forlaget Drama, 1971

"**Onkel Vanya**: skuespil i 4 akter", 44 sider
Landsforeningen for faglærere og Lærervikarers Bladfond, 38 sider: 1999
"Onkel Vanya: scener fra landlivet i fire akter; Husets Forlag (S.O.L.), 77 sider, 2001

"**Ivanov**: drama i 4 akter" ("Ivánov"),
102 sider Husets Forlag (S.O.L.), 2000

7. Litteratur - kilder

Rikke Helms: **Anton Tjekhov**, København, 1981

Frederik Dessau: **Anton Tjekhov**, København, 1990

Erik Exe Christoffersen: **Teater Poetik**, Århus, 1997

Den Store Danske Encyklopædi, København

Se også på Internettet efter: Anton Tjekhov (bib) - Anton Tsjekok (rus) - Anton Chekhov
(eng)

8. Internetadresser

<http://www.voksne.forfatterweb.dk/publish.php?linknavn=ztjehov00>

<http://da.wikipedia.org/wiki/Forside>
(Internetleksikon på dansk)

<http://anton-chekhov.biography.ms/>
Biografi på engelsk om Tjehov bl.a. med personlige historie, tidslinie og hans litterære produktion.

http://www.greatestinfo.org/Anton_Chekhov
(wikipedia på engelsk om Anton Tjehov)

<http://www.zum.de/whkmla/region/russia/xrussia.html>
(Russiske historiske emner på engelsk)

www.russisklitteratur.dk
(Russisk litteratur)

Kristine Nørgaard, Jens Gotthelf, Inge Sofie Skovbo, Ole Møllegård og Henning Olesen

9. Uddrag fra manuskriptet

Fra anden akt. Side 59 i manuskriptet

NINA

Hvor er det mærkeligt at se en kendt skuespillerinde græde, og så nærmest uden grund! Og er det ikke mærkeligt, en berømt forfatter, publikums yndling, man skriver om ham i alle aviser, der sælges portrætter af ham, han oversættes til fremmede sprog, men han sidder hele dagen og fisker og er glad, når han fanger et par aborrer. Jeg troede, at berømte mennesker var stolte, utilnærmelige, at de foragtede hoben, og ligesom hævnede sig på den med deres berømmelse og glansen omkring deres navn, fordi den sætter fornem herkomst og rigdom over alt. Men de græder, fisker, spiller kort, ler og bliver vrede, som alle andre ...

TREPLJOV

(kommer ind uden hat, med et gevær og en skudt måge)

Er De alene?

NINA

Ja.

Trepljov lægger mågen for hendes fod.

Hvad skal det betyde?

TREPLJOV

Jeg har været så gemen at dræbe denne måge i dag. Jeg lægger den for Deres fødder.

NINA

Hvad er der med Dem?

(Tager mågen op og ser på den.)

TREPLJOV

(efter en pause)

Snart dræber jeg mig selv på samme måde.

NINA

Jeg kan ikke genkende Dem.

TREPLJOV

Nej, fordi jeg ikke kan genkende Dem. De har forandret Dem over for mig, Deres blik er koldt, min tilstedeværelse generer Dem.

NINA

I den sidste tid er De blevet så irriteret, og De udtrykker Dem hele tiden uforståeligt, i en slags symboler. Og mågen her er øjensynlig også et symbol, men, undskyld, jeg forstår det ikke ...

(Lægger mågen på bænken.)

Jeg er for jævnt et menneske til at forstå Dem.

TREPLJOV

Det begyndte den aften, da mit stykke blev sådan en idiotisk fiasko. Kvinder tilgiver ikke fiasko. Jeg har brændt alt, lige til den sidste stump. Hvis De vidste, hvor ulykkelig jeg er! Deres pludselige kulde er forfærdelig, utrolig, som om jeg vågnede op og så, at denne sø pludselig var tørret ud eller sunket i jorden. De sagde lige før, at De var for jævnt et menneske til at forstå mig. Åh, hvad er der at forstå?! Mit stykke kunne De ikke lide, De foragter min inspiration, De regner mig for middelmådig, ubetydelig, en hvem-som-helst ...

(Stamper med foden.)

Hvor jeg dog forstår det! Hvor jeg forstår det! Det sidder i min hjerne som en nagle, forbandet være den og min stolthed, der suger mit blod, suger som en slange

(Får øje på Trigorín, som kommer gående, mens han læser i en bog.)

Der kommer det sande talent; skrider frem som Hamlet, endda med en bog i hånden.

(Efteraber.)

“Ord, ord, ord ...” Denne sol er endnu ikke kommet hen til Dem, men De smiler allerede, Deres blik er tøet op i dens stråler. Jeg skal ikke forstyrre Dem.

(Går hurtigt ud.)

TRIGORÍN

(skriver i sin notesbog)

Snuser tobak og drikker vodka. Altid i sort. Læreren elsker hende.

NINA

Goddag, Boris Aleksejevitj!

TRIGORÍN

Goddag! Omstændighederne har uventet udviklet sig sådan, at vi vist rejser herfra i dag. Vi ses vel næppe igen nogen sinde. Det er en skam. Det er sjældent, jeg har lejlighed til at træffe unge piger, unge og interessante, jeg har allerede glemt det og kan heller ikke klart forestille mig, hvordan man føler som atten-nitten-årig, og derfor er de unge piger i mine romaner og noveller som regel uægte. Jeg ville gerne bare en time være i Deres sted for at finde ud af, hvordan De tænker og i det hele taget, hvad De er for én.

NINA

Og jeg kunne tænke mig at være i Deres sted.

TRIGORÍN

Hvorfor?

NINA

For at finde ud af, hvordan en berømt og begavet forfatter føler. Hvordan føles berømmelse? Hvordan fornemmer De det, at De er berømt?

TRIGORÍN

Hvordan? Sikkert slet ikke. Det har jeg aldrig tænkt over.

(Tænker sig om.)

Der er to muligheder - enten overvurderer De min berømmelse, eller også føles den slet ikke.

NINA

Og når De læser i aviserne om Dem selv?

TRIGORÍN

Når de roser, er det rart, når de rakker ned, er man i dårligt humør et par dage.

Fra fjerde akt. Side 119 i manuskriptet

TREPLJOV

Der er ingen.

NINA

Lås døren, ellers kan der komme nogen.

TREPLJOV

Der kommer ingen.

NINA

Jeg ved, at Irina Nikolajevna er her. Lås døren ...

TREPLJOV

(låser døren til højre med en nøgle, går hen til venstre dør)

Der er ingen lås her. Jeg sætter en stol for.

(Sætter en stol for døren.)

Vær ikke bange, der kommer ikke nogen.

NINA

(ser ham vedholdende ind i ansigtet)

Lad mig se på Dem.

(Ser sig om.)

Her er varmt, godt ... Her var der dagligstue dengang. Har jeg forandret mig meget?

TREPLJOV

Ja ... De er blevet tyndere, og Deres øjne er blevet større. Nina, hvor er det mærkeligt at se Dem. Hvorfor lod De mig ikke komme til Dem? Hvorfor er De ikke kommet før? Jeg ved, at De har boet her i snart en uge ... Jeg har hver dag gået hen til Dem flere gange og stået under Deres vindue som en tigger.

NINA

Jeg var bange for, at De ville hade mig. Hver nat drømmer jeg, at De ser på mig uden at kende mig. Hvis De vidste! Lige siden jeg kom, har jeg gået omkring her ... ved søen. Ved Deres hus har jeg været mange gange, og jeg kunne ikke beslutte mig til at gå ind. Lad os sætte os.

De sætter sig.

Vi sætter os og taler, taler. Her er godt, varmt, hyggeligt ... Hør vinden? Hos Turgenev hedder det et sted - "Held den, der i sådan en nat sidder under tag og har sin lune krog." Jeg er mågen ... Nej, ikke det.

(Tørrer sin pande.)

Hvor var jeg? Jo ... Turgenev ... "Og Gud være med alle hjemløse vandringsmænd" ... Ikke noget.

(Hulker.)

TREPLJOV

Nina, nu igen ... Nina!

NINA

Det er ikke noget, det hjælper ... I to år har jeg ikke grædt. Sent i går aftes gik jeg ned i haven for at se, om vores teater stod der endnu. Og det står der stadig. Jeg græd for første gang i to år, og jeg følte mig let om hjertet og afklaret. Se, nu græder jeg ikke mere!

(Tager ham ved hånden.)

Så De er blevet forfatter ... De er forfatter, jeg skuespillerinde ... Også vi er blevet trukket ind i malstrømmen ... Jeg levede lykkeligt, som et barn - vågnede om morgenen og brød ud i sang; jeg elskede Dem, drømte om berømmelsen, og nu? I morgen tidlig skal jeg rejse til Jeléts på tredje klasse ... sammen med bønderne og i Jeléts vil de dannede købmænd belejre mig med elskværdigheder. Et barsk liv.

TREPLJOV

Hvorfor Jeléts?

NINA

Jeg har taget et engagement for hele vinteren. Og nu er det tid at rejse.

TREPLJOV

Nina, jeg har forbandet Dem, hadet Dem, revet Deres breve og fotografier i stykker, men hele tiden viste jeg, at jeg for evigt var knyttet til Dem. Jeg magter ikke at holde op med at elske Dem, Nina. Siden jeg mistede Dem, og siden jeg begyndte at få mine ting trykt, har livet været uudholdeligt for mig, - jeg lider ... Min ungdom blev pludselig som revet bort, og jeg føler det, som om jeg allerede har levet i denne verden i halvfems år. Jeg kalder på Dem, kysser den jord, De har trådt på; hvor jeg end ser hen, overalt står Deres ansigt for mig, dette kærlige smil, som lyste for mig i de bedste år af mit liv ...

NINA

(fortabt)

Hvorfor taler han sådan? Hvorfor taler han sådan?

TREPLJOV

Jeg er ensom, har ikke fundet varme i noget forhold, jeg fryser som i et fangehul, og alt, hvad jeg har skrevet, er tørt, stift og dystert. Bliv her, Nina, jeg bønfaller Dem, eller lad mig rejse med Dem.

Nina tager hurtigt hatten og slaget på.

Nina, hvorfor? For Guds skyld, Nina ...

(Ser, at hun tager overtøj på.)

Pause.

NINA

Mine heste står ved porten. De skal ikke følge mig på vej, jeg går selv ...

(Gennem tårer.)

Giv mig lidt vand ...

TREPLJOV

(giver hende noget at drikke)

Hvor tager De hen nu?

NINA

Til byen.

Er Irina Nikolajevna her?

TREPLJOV

Ja ... I torsdags fik onkel det dårligt, vi telegraferede til hende om at komme.